



TRAPP – Szalma Edit illusztrációi



Miglinczi Éva

EGÉR A PORONDON, AVAGY ÉJSZAKAI RIADÓ!

SZALMA EDIT ILLUSZTRÁCIÓIRÓL

A magyar gyermekkönyv-illusztráció egyik legtermékenyebb művésze Szalma Edit. A *Trapp* és a *Cinóber Cirkusz* című könyveinek témája a cirkusz, a kiadványok létrejöttében alkotótársa Móra Ildikó volt. A Trapphoz készített illusztrációk az olvashatóság segítségével túl extra információkkal látják el az olvasót. Rajzaiban nem a szöveg képi tolmácsolása formálódik meg, hanem átjárót nyit a verbális és a vizuális élmények között. Humorral átszőtt rajzai tapintatosan segítik a szöveg hiányosságait. Kiemeli a hétköznapi mondatokat, s azokat továbbgondolva olyan képi atmoszférát teremt, mely izgalmasan erősíti a történetet.

A jellegzetes stílusú illusztrátor mesélő képeit a meleg colorok és tónusok, a pöttyök és foltok világa jellemzi. Bátran játszik a színekkel, a formákkal, a hangulatokkal. A látszólagos könnyedség mögött azonban mívés munka rejlik. Pazar, festői felületeket, sajátos nézőpontú térkompozíciókat alkalmaz a művész. Perspektívaszerkesztésének folyamánként szinte minden oldalon rácsodálkozhatunk a jellegzetes Szalma-világokra.

A tarka színek libbenő egyensúlyából összeálló kompozíciókból játékos és groteszk figurák kelnek életre. Szalma Edit rajzai sohasem hivalkodók. Nem telepednek rá a szövegre, ezzel teremtve meg az oldalpárok harmóniáját. Az illusztrátor beszélő képein kívül érdemes megfigyelni a könyv tipográfiáját, mely szintén Szalma Edit munkája. A vízszintes síkból kimozdított, betűnagyságban és színben hangsúly kapó mondatrészek felerősítik a tartalmi szegmenseket. Az illusztráció, a tipográfia, a könyvterv és a mese egysége kedves olvasmánya lett a gyermekeknek. Szalma Edit a Trapp illusztrációival 2011-ben az Év Gyerekkönyve versenyben elnyerte az IBBY Magyar Szekciója fődíját.

Az illusztrátornak rá kellett hangolódnia a történetre. Annak üzenetét nem csak értelmezte, hanem az emocionális érzetekre is figyelve, azokat átgon

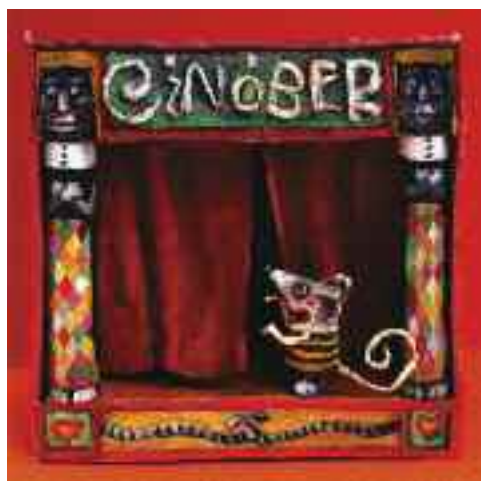
technikát és stílust keresett az írás mellé. A Cinóber Cirkusz történetéhez készült térbeli figurák ennek a megfontolt koncepciónak szüleményei. A papírmassé artisták, zsonglőrök, tűznyelők, bűvészek mindahányan macskák. A karakteres, cirkuszi társulat bábjai háztartási hulladékból, flakonokból, üvegekből, papírhengerekből, dobozokból készültek. A megalkotott kompániának valóban nincsen párja a magyar gyermekkönyv-piacon. Az újrashasznosított gyógyszeres dobozok, wc-papír gurigák, öblítő flakonok kasírozása, a markáns plasztikák kialakítása, a papír applikációkon túli festés eredményeként a kidobásra ítélt tárgyak megelevenedtek. Átlényegítésük, a bábu lét megteremtése után életre kelve megrázzák magukat, s Csipesz, Bukfenc, Grabanc, Firminc úr, Mázlist, Nyikk és Nyekk, Negró, Madzag, Vanessza és a gördülő cicák, Miss Mini, Csiri bácsi – aki levarázsolja a csillagokat az égről – vagányul pózoltak Varga Somogyi Tibor fényképezőgépe előtt.

Első ránézésre azt is gondolhatnánk, hogy minden lelkes háziasszony-anyuka el tudja készíteni ezeket a bábokat hétköznapi, elnyűtt tárgyakból. Első ránézésre. Ám amikor Edit teremtményeit szemrevételezzük, azok természetes egyszerűsége mellett felfedezhetjük a játékeremtő szándékot, s a művész ecseteiből a papírra felkenődött gondolatokat. Merészen munkálkodik az egyszerű elemek társításakor, azok szerkezeti elrendezésében nincs merevség. Alkotói közvetlensége a formai és színbeli tolmácsolásban rejlik, „bábjait” a szétáradó vidámság jellemzi.

A bájosan rusztikus, játékos részletekkel „felruházott”, jellemeiket karikírozó bábuk mosolyt fakasztva néznek vissza ránk. Ezeket a cirkuszi szereplőket nem lehet nem szeretni, mert őket jókedvében teremtette meg alkotójuk. Szalma Edit csendes humora jelenik meg a könyv lapjain. A négy-nyolc soros, cirkuszi macskákat bemutató szöveg jelentésrétegeinek



Mázlist, a zsonglór



Cinóber Cirkusz világszám



Vakmerő cincigó a cirkuszban



Csipesz, a macskafakír



Fiminc úr, a porondmester, Grabanc és Miss Mini apukája, a világhírű idomár



Madzag, a kötélátancos

megfejtését mókás, animált jelenetekkel könnyíti meg. Az illusztrátor és a fotós munkájának eredménye, hogy a kép és a szöveg viszonya kiegyensúlyozott. Az apró ötletek, a frappáns jelképek túlmutatnak a textus nyelvezetén.

A halakkal zsonglörködő macska, a sünökön hasaló kandúrfakír, az oroszlánokat idomító kis cica, a többi „megszövegesített” szereplő helyzet-komikumon

alapuló, varázslattal teli világa a kötetet hibátlan vizuális egységgé ötvözi. „Papírszobraival” kilép az akrilszagú síkból. Illusztrációinak erős színhatásait, expresszív karakterű festői nyelvét, sajátos motívumvilágát átörökíti a plasztikus formákra. A képek – a fotók és szövegek tipográfiája – tetszetős blokkokba integrálódnak a könyv lapjain. Szalma Edit kolorisztikus és formai érzékenysége újabb és újabb meglepetéseket tár elénk. Szisztematikusan feszegeti az illusztrátori munka határait, ennek argumentumai a debreceni Vojtina Bábszínház felkérésére tervezett cirkusz-témájú bábjai, valamint plakátjai. Szerencsés esetben az illusztrátor-író páros szellemi vibrálása mutatkozott meg a könyvekben. Ám, ha a gondolatok összefonódása mégsem jött létre, az alkotóknak akkor is professzionális módon kellett megoldani a rájuk mért feladatot. Szalma Edit erre törekedett.

(Módra Ildikó – Szalma Edit: *Trapp*. Bp., 2010. Naphegy Kiadó; Módra Ildikó – Szalma Edit: *Cinóber Cirkusz*. Bp., 2014. Móra Kiadó)



Vanessza és a gördülő cicák